

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/86/73/95

ELEKTORATY GŁÓWNYCH UGRUPOWAŃ POLITYCZNYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '95

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Wzmożone napięcie na scenie politycznej, które można było zaobserwować pod koniec zeszłego roku, utrzymało się także na początku roku 1995. Szczególnie luty i marzec obfitowały w liczne wydarzenia polityczne: spotkanie prezydenta z Konwentem Seniorów, zażegnanie kryzysu na najwyższych szczeblach władzy, nowe porozumienie koalicyjne między PSL a SLD, ustąpienie rządu Waldemara Pawlaka, rezygnacja PSL z wyznaczenia swojego kandydata na urząd premiera i wreszcie utworzenie przez Józefa Oleksego nowego rządu. Wydaje się więc, że - przynajmniej jeśli chodzi o sprawy związane z zarządzaniem państwem - nastąpiła czasowa stabilizacja polityczna.

W ciągu tych kilku miesięcy znaczenia nabrała sprawa zbliżających się wyborów prezydenckich. W początkach kwietnia odbył się kongres Unii Wolności, na którym oprócz wyboru nowego przewodniczącego, którym został Leszek Balcerowicz, udzielono poparcia Jackowi Kuroniowi jako oficjalnemu kandydatowi UW na urząd prezydenta. Inne partie polityczne również zgłaszają swoich reprezentantów w wyborach prezydenckich lub też deklarują poparcie dla kandydatów nie zrzeszonych. Wydarzenia te zdominowały ostatnio polską scenę polityczną.

Czy w tak gorącym politycznie okresie nastąpiła zmiana sympatii politycznych Polaków do poszczególnych partii? Która z nich cieszy się największym poparciem, kim są potencjalni wyborcy poszczególnych ugrupowań?

Tych kwestii dotyczyły między innymi pytania zadawane w dwóch ostatnich sondażach CBOS. Pierwszy z nich¹ został przeprowadzony po zgłoszeniu kandydatur Adama Strzembosza i Janusza Korwina-Mikke na prezydenta oraz w trakcie obrad kongresu Unii Wolności. Drugi²

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (59), 30 marca-3 kwietnia ‘95, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców kraju (N=1145).

² Badanie „Co o tym myślisz?”, 7-11 kwietnia ‘95, reprezentatywna próba losowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1177).

zaś - w czasie gdy informacje o kandydaturze Jacka Kuronia i zmianie przewodniczącego UW były już powszechnie znane.

W przedstawionych analizach omawiamy szczegółowo wyniki drugiego z tych badań, uwzględniając w tabelach wyniki obu pomiarów.

Frekwencja wyborcza

Chęć wzięcia udziału w wyborach parlamentarnych zadeklarowało w kwietniu 64% respondentów. W stosunku do poprzednich dwóch miesięcy (luty - 61%, marzec - 64%) poziom deklaracji o uczestniczeniu w przyszłych wyborach parlamentarnych niemal się nie zmienił.

Tabela 1

w procentach

Czy gdyby w najbliższą niedzielę odbyły się wybory do Sejmu i Senatu, to wziął(ęła)by Pan(i) w nich udział?	Wskazania respondentów według terminów badań:						
	XI'94	XII'94	I'95	II'95	III'95	III/IV '95	IV'95
Na pewno wziął(ęła)bym w nich udział	54	56	62	61	64	61	64
Na pewno nie wziął(ęła)bym w nich udziału	16	18	16	16	16	17	17
Nie wiem, czy wziął(ęła)bym w nich udział	28	25	22	23	20	22	19

W wyborach do Sejmu i Senatu najchętniej wzięliby udział mężczyźni, osoby w wieku 45-64 lata, z wykształceniem wyższym, kadra kierownicza i inteligencja, pracownicy umysłowi niższego szczebla, prywatni przedsiębiorcy, a także badani mający wysokie dochody (powyżej 325 zł na osobę) i sprecyzowane poglądy polityczne: lewicowe lub prawicowe.

Preferencje wyborcze

Generalnie rzecz biorąc, w porównaniu z poprzednimi dwoma miesiącami w deklarowanym poparciu dla poszczególnych partii politycznych nie nastąpiły istotne zmiany. Większe różnice odnotowaliśmy jedynie w przypadku PSL. W marcu poparcie dla tej partii spadło o 6 punktów procentowych (w porównaniu z lutym). Wiązało się to najprawdopodobniej z upadkiem rządu Waldemara Pawlaka, pod koniec urzędowania bardzo krytykowanego, i oddaniem teki premiera, na mocy nowej umowy koalicyjnej, drugiemu koalicjantowi - SLD. Jednakże, jak pokazują wyniki sondażu kwietniowego, PSL szybko odzyskało stracone głosy. W porównaniu z marcem poparcie deklarowane dla PSL w kwietniu wzrosło o cztery punkty procentowe i tym samym powróciło do poziomu, jaki odnotowywaliśmy wówczas, gdy funkcję premiera sprawował Waldemar Pawlak.

Tabela 2

w procentach

Na którą z partii lub organizacji oddał(a)by Pan(i) głos w wyborach do Sejmu	Wskazania respondentów według terminów badań						
	XI '94	XII '94	I '95	II '95	III '95	III/IV '95	IV '95
SLD	23	18	19	21	24	23	20
PSL	15	14	14	17	11	12	15
UW	11	13	13	11	11	13	13
NSZZ "S"	8	12	12	7	10	11	11
UP	11	10	10	9	12	10	10
BBWR	6	6	5	6	5	5	4
PdP	6	4	6	4	5	5	5
KPN	3	4	3	4	4	4	3
„Porozumienie 11 Listopada”	1	2	3	3	3	4	3
SUC	2	2	1	1	1	1	1
PPS	-	-	-	-	1	1	1

W dalszym ciągu największe poparcie wśród respondentów ma Sojusz Lewicy Demokratycznej, mimo iż w kwietniu (w porównaniu z marcem) spadło ono o cztery punkty procentowe. Od kilku miesięcy dość dobre notowania ma Unia Wolności oraz Unia Pracy.

Ciekawie przedstawia się poparcie dla NSZZ "Solidarność". W lutym (w porównaniu ze styczniem) zmalało ono o pięć punktów procentowych, co mogło być odbiciem zakończenia strajków, prowadzonych pod patronatem "Solidarności". Nie przyniosły one w pełni obiecywanego sukcesu, sympatycy mogli więc być rozczarowani. Wyniki kolejnych sondaży świadczą jednak, że spadek był tylko chwilowy, ponieważ w marcu i kwietniu deklarowane poparcie dla związku jest znowu stosunkowo duże.

Partie prawicowe, występujące obecnie na scenie politycznej w kilku koalicyjnych blokach, w rozbiciu zyskują niewielkie poparcie. Wyniki badań wskazują, że gdyby połączyły się w jedną prawicową koalicję, mogłyby osiągnąć znacznie więcej w przyszłych wyborach parlamentarnych.

Sympatycy ugrupowań politycznych

W najbliższych wyborach parlamentarnych **Sojusz Lewicy Demokratycznej** może znaleźć największe poparcie wśród badanych w wieku 45-64 lata, mieszkańców miast liczących od 101 do 500 tys. ludności oraz osób nie uczestniczących w praktykach religijnych. Zwolennicy SLD najczęściej deklarują lewicowe poglądy polityczne.

Unia Wolności jest najlepszym reprezentantem, według wyników badań, dla ankietowanych w wieku 24-44 lata, mieszkańców średnich i dużych miast, osób z wykształceniem wyższym. Duże poparcie dla UW wyrażają również przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, a także uczniowie i studenci. Częściej niż pozostałe osoby głosowałiby na Unię również respondenci mający najwyższe dochody i dobrze oceniający swoje warunki materialne.

Polskie Stronnictwo Ludowe tradycyjnie uzyskuje największe poparcie wśród mieszkańców wsi i rolników. Częściej niż inni chęć głosowania na PSL deklarują także osoby zamieszkałe w środkowym regionie Polski, ludzie młodzi (w wieku 25-34 lata), o niezbyt wysokich dochodach na osobę w rodzinie (125-199 zł).

Prawica pozaparlamentarna traktowana łącznie mogłaby liczyć na największy odsetek zwolenników wśród osób w wieku 55-64 lata, mieszkańców dużych miast, mających wykształcenie wyższe oraz pracowników umysłowych niższego szczebla. Elektorat prawicy stanowią również badani deklarujący częsty udział w praktykach religijnych (kilka razy w tygodniu) oraz osoby o poglądach prawicowych.

Do zwolenników **Unii Pracy** zaliczają się przede wszystkim ludzie w wieku 25-34 lata, mieszkańcy miast średniej wielkości, pracownicy sektora państwowego. Respondenci deklarujący chęć oddania głosów w wyborach parlamentarnych na UP najczęściej określają swoje poglądy polityczne jako centrowe.

Poparcie dla **NSZZ "Solidarność"** w przyszłych wyborach do Sejmu i Senatu deklarują najczęściej respondenci w wieku 45-54 lata, bezrobotni, badani uzyskujący najniższe dochody (poniżej 125 zł), z wykształceniem podstawowym, o prawicowych poglądach politycznych.

Ostatnie wydarzenia na scenie politycznej kraju, m.in. takie jak zmiana rządu i premiera, wybór nowego przewodniczącego Unii Wolności oraz wytypowanie Jacka Kuronia jako kandydata UW na prezydenta, nie miały większego wpływu na deklarowaną chęć udziału w wyborach parlamentarnych, nie zmieniły też preferencji wyborczych badanych Polaków. Elektoraty poszczególnych partii i organizacji okazały się w większości stabilne. W dalszym ciągu największe poparcie uzyskuje SLD, podobnie jak Aleksander Kwaśniewski, który jest liderem rankingu kandydatów na prezydenta³.

³ Zob. komunikat CBOS "Wybory prezydenckie - preferencje w kwietniu '95", kwiecień '95.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to wziął(ę)by Pan(i) w nich udział?
1 - Na pewno wziął(ę)bym w nich udział; 2 - Nie wiem, czy wziął(ę)bym w nich udział; 3 - Na pewno nie wziął(ę)bym w nich udziału

	1			2			3			Liczba osób		
Ogółem	64			19			17			1177		
Płeć												
Mężczyźni	69			16			15			556		
Kobiety	59			22			19			621		
Wiek												
do 24 lat	51			28			21			164		
25-34	60			17			22			227		
35-44	63			22			15			259		
45-54	71			15			14			185		
55-64	75			13			11			182		
65 lat i więcej	61			21			18			154		
Miejsce zamieszkania												
Wieś	63			22			15			442		
Miasto do 20 tys.	68			16			16			148		
od 21 do 100 tys.	61			18			21			215		
101-500 tys.	64			20			16			230		
501 tys. i więcej mieszk.	64			16			19			142		
Region												
Północny	64			18			18			128		
Zachodni	57			23			20			144		
Środkowo-zachodni	70			17			12			171		
Środkowy	57			20			23			220		
Wschodni	63			24			13			139		
Południowo-wschodni	70			18			11			191		
Południowo-zachodni	64			16			19			184		
Wykształcenie												
Podstawowe	58			23			19			409		
Zasadnicze zawodowe	63			20			17			321		
Średnie	66			16			18			356		
Wyższe	84			11			5			90		
Grupa społ.-zaw. pracujący												
Kadra kier., inteligencja	71			17			12			70		
Prac.umysł.niż.szczębla	70			16			14			109		
Pracownicy fiz.-umysł.	51			21			28			82		
Robotnicy wykwalifikowani	66			19			15			103		
Robotnicy niewykwalifik.	54			22			23			75		
Rolnicy	66			24			10			88		
Prywatni przedsiębiorcy	79			13			9			48		
Bierni zawodowo												
Renciści i emeryci	69			17			14			358		
Uczniowie i studenci	59			25			16			53		
Bezrobotni	50			22			28			124		
Gospodynie domowe i inni	55			24			21			61		
Pracujący poza rolnictwem												
Sfera budżetowa	72			19			9			146		
Sektor państwowy	62			13			25			140		
Sektor prywatny	65			17			18			173		
Spółdzielczość	55			27			18			45		
Dochody na jedną osobę												
Poniżej 125 zł	63			21			16			226		
125 - 199	59			21			21			193		
200 - 274	61			21			18			313		
275 - 324	68			16			16			162		
325 i powyżej	74			14			12			214		
Ocena własnych war. mater.												
Złe	58			22			20			483		
Średnie	67			18			15			527		
Dobre	70			13			17			159		
Udział w prakt. religijnych												
Kilka razy w tygodniu	65			16			19			69		
Raz w tygodniu	69			19			12			703		
Kilka razy w roku	54			21			25			288		
W ogóle nie uczestniczy	56			17			27			116		
Poglądy polityczne												
Lewica	72			16			12			235		
Centrum	67			19			14			341		
Prawica	78			12			10			263		
Trudno powiedzieć	44			28			28			337		

Tabela 2. Na którą partię najchętniej oddał(a)by Pan(i) głos w wyborach do Sejmu?

(%)

	BBWR	KPN	PSL	Prawica	SLD	"S"	UP	UW
Ogółem	4	3	15	9	20	11	11	13
Płeć								
Mężczyźni	5	4	19	8	22	10	10	13
Kobiety	4	2	11	9	20	12	11	13
Wiek								
do 24 lat	5	1	11	12	11	9	14	15
25-34	4	2	23	7	12	11	18	16
35-44	5	5	12	8	24	7	11	15
45-54	4	3	15	7	25	17	11	12
55-64	6	4	11	14	25	13	4	11
65 lat i więcej	4	0	19	4	24	11	6	13
Miejsce zamieszkania								
Wieś	6	2	28	8	19	11	8	7
Miasto do 20 tys.	4	1	7	11	21	11	15	14
od 21 do 100 tys.	4	6	9	10	22	10	14	12
101-500 tys.	4	4	6	5	24	13	12	23
501 tys. i więcej mieszk.	3	2	8	14	22	12	7	18
Region								
Północny	6	4	13	3	27	11	12	11
Zachodni	6	6	11	4	19	13	21	8
Środkowozachodni	4	0	14	12	23	5	6	23
Środkowy	1	3	21	10	27	12	8	7
Wschodni	3	1	18	10	20	12	11	11
Południowo-wschodni	6	3	18	15	7	17	11	13
Południowo-zachodni	6	4	8	3	25	10	10	16
Wykształcenie								
Podstawowe	5	3	19	8	22	14	5	8
Zasadnicze zawodowe	5	3	19	6	21	11	13	10
Średnie	4	3	10	10	20	11	16	13
Wyższe	4	1	8	16	17	5	6	42
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	2	1	10	7	17	6	13	35
Prac. umysł. niż. szczebla	0	2	12	19	19	14	16	14
Pracownicy fiz.- umysł.	7	2	9	6	15	6	20	16
Robotnicy wykwalifikowani	3	10	21	5	19	12	19	6
Robotnicy niewykwalifik.	6	0	11	1	16	12	12	28
Rolnicy	7	2	48	6	14	7	4	2
Prywatni przedsiębiorcy	7	6	11	13	23	9	7	19
Bierni zawodowo								
Renciści i emeryci	5	2	13	9	25	13	7	10
Uczniowie i studenci	10	3	4	11	10	8	0	31
Bezrobotni	3	5	9	8	22	17	17	1
Gospodynie domowe i inni	0	2	19	10	26	7	11	10
Pracujący poza rolnictwem								
Sfera budżetowa	1	0	12	13	17	5	17	27
Sektor państwowy	5	6	12	3	20	17	20	9
Sektor prywatny	4	5	13	12	20	9	11	20
Spółdzielczość	6	5	15	0	11	17	8	14
Dochody na jedną osobę								
Poniżej 125 zł	5	3	13	9	20	16	13	4
125 - 199	5	4	21	10	15	15	8	8
200 - 274	5	3	16	9	21	11	9	12
275 - 324	4	1	11	10	22	8	16	15
325 i powyżej	4	3	10	6	27	7	10	28
Ocena własnych war. mater.								
Złe	4	3	15	6	24	13	11	7
Średnie	6	3	17	11	20	9	10	14
Dobre	4	2	9	11	17	9	13	28
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	3	0	14	16	8	14	9	17
Raz w tygodniu	5	4	16	10	18	13	10	11
Kilka razy w roku	4	2	14	6	30	10	14	15
W ogóle nie uczestniczy	2	2	9	0	33	1	12	24
Poglądy polityczne								
Lewica	2	1	12	3	58	3	13	5
Centrum	5	4	17	6	12	10	15	20
Prawica	8	4	13	19	3	20	7	18
Trudno powiedzieć	3	2	18	6	17	12	7	6

Tabela 2 (cd.)

(%)

	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	13	734
Płeć		
Mężczyźni	8	373
Kobiety	17	362
Wiek		
do 24 lat	20	82
25-34	8	132
35-44	13	159
45-54	6	129
55-64	13	137
65 lat i więcej	20	91
Miejsce zamieszkania		
Wieś	12	277
Miasto do 20 tys.	16	99
od 21 do 100 tys.	13	126
101-500 tys.	10	141
501 tys. i więcej mieszk.	13	91
Region		
Północny	12	79
Zachodni	12	77
Środkowozachodni	13	119
Środkowy	11	124
Wschodni	12	85
Południowo-wschodni	10	133
Południowo-zachodni	17	116
Wykształcenie		
Podstawowe	16	235
Zasadnicze zawodowe	13	196
Średnie	12	228
Wyższe	2	74
Grupa społ.-zaw. pracujący		
Kadra kier., inteligencja	10	46
Prac. umysł. niż. szczebla	4	75
Pracownicy fiz.- umysł.	18	42
Robotnicy wykwalifikowani	5	64
Robotnicy niewykwalifik.	13	41
Rolnicy	11	56
Prywatni przedsiębiorcy	5	36
Bierni zawodowo		
Renciści i emeryci	16	244
Uczniowie i studenci	23	31
Bezrobotni	17	61
Gospodynie domowe i inni	13	32
Pracujący poza rolnictwem		
Sfera budżetowa	7	100
Sektor państwowy	9	86
Sektor prywatny	6	106
Spółdzielczość	24	25
Dochody na jedną osobę		
Poniżej 125 zł	17	141
125 - 199	14	113
200 - 274	14	189
275 - 324	10	106
325 i powyżej	5	150
Ocena własnych war. mater.		
Złe	17	279
Średnie	11	345
Dobre	7	107
Udział w prakt. religijnych		
Kilka razy w tygodniu	19	45
Raz w tygodniu	14	476
Kilka razy w roku	4	151
W ogóle nie uczestniczy	17	63
Poglądy polityczne		
Lewica	4	166
Centrum	12	221
Prawica	8	203
Trudno powiedzieć	29	145